# ORIENTACIONS PER A L'ELABORACIÓ DEL PLA D'ACOLLIDA

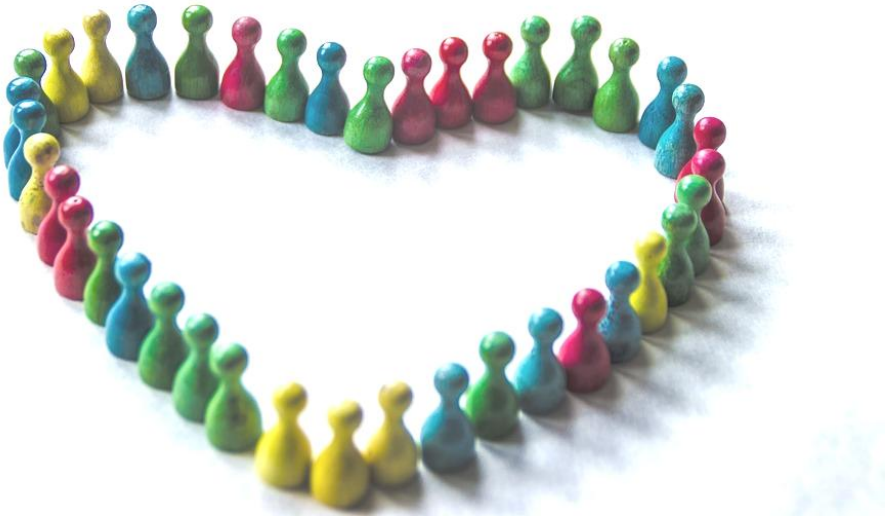

Setembre de 2018

GOIB
CONSELLERIA
EDUCACIÓ
I UNIVERSITAT
DIRECCIÓ GENERAL
FORMACIÓ
PROFESSIONAL
I FORMACIÓ
PROFESSORAT

# Índex

Introducció..... pàg. 3

1. Què és un pla d'acollida?..... pàg. 5
2. Consideracions inicials..... pàg. 7
3. Orientacions sobre les actuacions de l'equip directiu..... pàg. 11
4. Orientacions sobre les actuacions de l'equip docent i de cicle..... pàg. 16
5. Orientacions sobre el paper del tutor i l'acollida a l'aula..... pàg. 20
6. Valoració inicial i pla d'intervenció individual..... pàg. 25
7. Quadre resum del pla d'acollida..... pàg. 30

Annexos

1. Què és l'educació intercultural?..... pàg. 32
2. Fases en el procés d'adaptació..... pàg. 34
3. Alumnes acollidors..... pàg. 40
4. Indicadors per a la valoració inicial..... pàg. 43
5. Informació bàsica sobre l'alumne/a..... pàg. 47
6. Pla d'intervenció individual..... pàg. 48

Documents de consulta..... pàg. 51

# Introducció

L'arribada d'alumnes procedents d'altres països és un fet bastant regular a les Illes Balears que es concreta en determinades zones o poblacions, per la qual cosa els centres escolars situats en aquestes zones tenen un increment de professorat per poder atendre aquests alumnes d'incorporació tardana al sistema educatiu de l'arxipèlag.

Els centres amb aquests alumnes han d'elaborar un programa d'acolliment lingüístic i cultural (PALIC), que té com a objectius poder atendre les mancances que tenen en l'ús de la llengua catalana, que aconsegueixin assolir-ne la competència i que puguin aprofitar el currículum propi del curs al qual estan inscrits.

A part d'això, els centres escolars han de ser conscients que ells són l'element integrador més importants de què disposaran les famílies i que, tenint en compte que l'arribada a una realitat nova sempre és complexa i estressant, hauran de dissenyar estratègies i implementar mesures que ajudin a facilitar, al més aviat possible, l'adaptació a la nova realitat per part de tota la comunitat.

Per tant, tots els centres han d'elaborar un pla d'acollida en què es prenguin decisions important relatives a aquesta recepció tenint en compte els punts següents:

- Qui atendrà i com a la família?
- Quina informació se li facilitarà?
- Qui i com ajudarà a entendre el funcionament dels nostres centres a la persona que arriba?

Des de tots els camps d'investigació s'assenyala la importància que té una bona acollida al centre escolar: moltes de vegades és determinant per al futur èxit o fracàs d'aquest alumne o alumna.

La intenció d'aquest document és ajudar els centres a elaborar el seu propi pla d'acollida: pretén oferir un marc general que, posteriorment, s'ha de plasmar en un document a cada centre.

Cal deixar clar que aquesta proposta té un caràcter orientatiu, no prescriptiu, i que correspon a cada centre adequar-la a les seves necessitats. Per a això s'adjunten, com a annexos, alguns documents que poden servir d'ajuda a la reflexió i algun model de plantilla per fer la valoració inicial, el pla d'intervenció individual, etc. L'objectiu és facilitar al professorat una eina de treball que li doni pistes i que pugui adaptar o modificar, si ho considera necessari.

El desig d'aquestes ORIENTACIONS és proporcionar una eina útil que, amb tota seguretat, millorarà amb les adaptacions que cada centre faci al seu pla d'acollida en sumar-hi la pròpia experiència en la seva situació específica.

# 1. Què és el pla d'acollida?

El pla d'acollida és un protocol d'actuacions l'objectiu del qual és facilitar l'adaptació d'alumnes nous al centre escolar. Les orientacions que es donen es refereixen a alumnes que provenen d'altres països i que desconeixen les llengües oficials de les Illes Balears i han de dur un procés d'adaptació escolar i d'aprenentatge de la llengua catalana.

El pla d'acollida s'ha d'aplicar en totes les etapes educatives, incloses les no obligatòries.

**On s'emmarca?**

*A.* En el projecte educatiu de centre (PEC), en el qual la comunitat educativa defineix els compromisos, tant de caràcter lingüístic i curricular com de caràcter social i actitudinal relacionats amb la interculturalitat i la presència al centre d'alumnes amb cultures diverses.

*B.* En el projecte curricular de centre (PCC), en el qual:

- S'incorporen al currículum referències multiculturals, especialment de les cultures d'origen del seu alumnat.
- Es recullen les estratègies prioritàries per atendre les necessitats lingüístiques i curriculars dels alumnes estrangers que accedeixin al centre.
- S'acorda el model bàsic del pla individual d'intervenció educativa.

*C.* En el pla d'acció tutorial a l'educació secundària, en què es reflecteixen les actuacions específiques que es duran a terme a la classe per afavorir la integració de tot l'alumnat i la seva relació amb el professorat.

**A qui correspon elaborar-lo?**

L'elaboració del pla d'acollida correspon a la comissió de coordinació pedagògica (CCP) o a una subcomissió delegada, la qual ha d'assegurar la participació de tot l'equip docent a través dels òrgans de coordinació habituals (cicle, departament, etc.) perquè es decideixin i s'assumeixin els canvis que la interacció cultural suposi.

El pla ha de ser aprovat pel claustre, i se n'ha d'informar tots els membres de la comunitat educativa perquè cada estament assumeixi el paper que el pla li atorga i les línies d'actuació que s'hi defineixen.

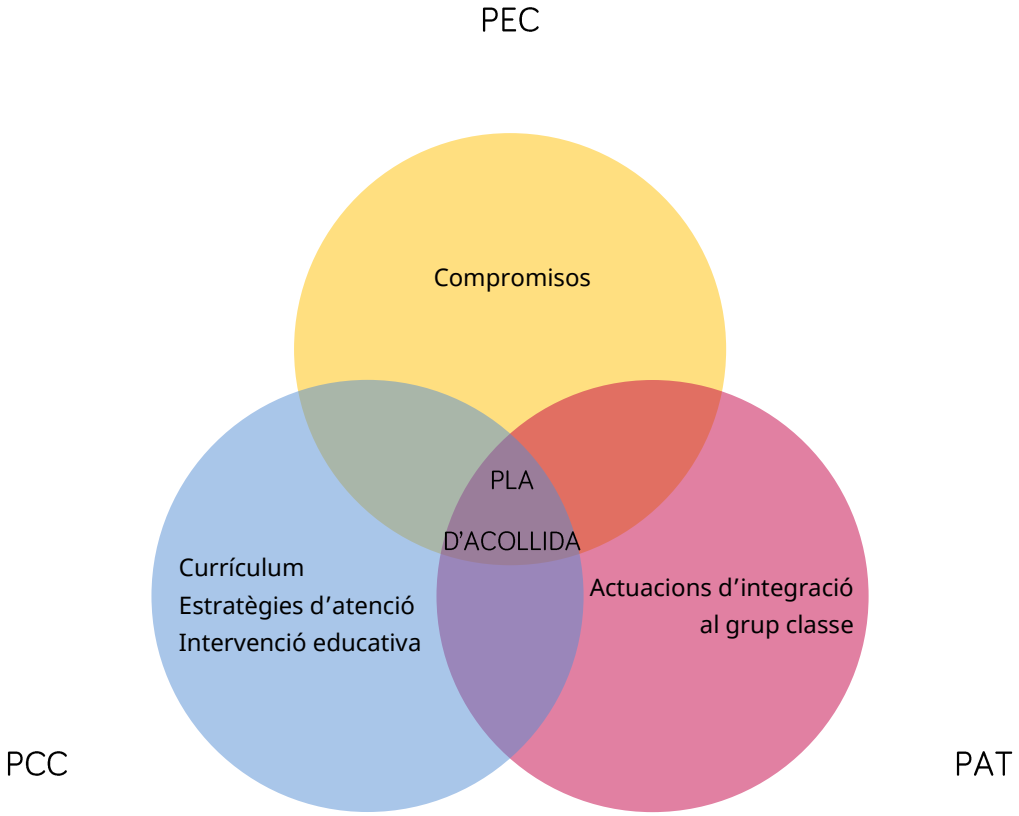

## 2. Consideracions inicials

L'objectiu del pla d'acollida és organitzar les intervencions educatives que el centre proposi per aconseguir la integració plena dels alumnes immigrants.

S'entén per integració "l'acció de donar espai per al desenvolupament personal, cultural i social de l'alumne, donant-li oportunitats per participar en la vida escolar, amb la finalitat de facilitar a mitjà termini la integració social i laboral en la societat d'acollida".

És necessari recordar que la integració tan sols es pot aconseguir a partir d'un plantejament d'educació intercultural que afavoreixi les interaccions entre les diferents cultures. No es tracta solament que l'alumne immigrant s'adapti a la societat d'acollida, sinó que aquesta també ha de fer un esforç per adaptar-se a la nova situació que l'arribada dels nous ciutadans suposa.

En aquest context, és necessari que les persones encarregades de l'acollida en el centre educatiu coneguin les peculiaritats dels seus alumnes pel que fa a les circumstàncies que han motivat el seu canvi de vida, les incidències en el trasllat al país d'acollida i la seva experiència vital i escolar.

El centre escolar ha de conèixer també les característiques personals i les situacions familiars dels seus alumnes per diagnosticar i organitzar en conseqüència la intervenció educativa. Per a tot això, haurà de facilitar l'intercanvi d'informació entre tots els estaments implicats, la coordinació sistemàtica per part dels agents i l'organització de funcions i espais.

L'ajuda que s'ofereixi no pot ser estàtica —sempre la mateixa al llarg de tot el procés d'adaptació—, i encara menys l'única, en un moment puntual com l'arribada, sinó que s'ha de tenir en compte que el nou alumne o alumna passarà per diferents fases en el seu procés d'adaptació. És un deure de la societat d'acollida i del centre educatiu, com a agent d'aquesta, proporcionar-li tot el suport que sigui necessari en cada moment.

Hi ha tota una sèrie d'orientacions bàsiques per facilitar el disseny de l'acció educativa a partir del pla d'acollida tenint en compte tots els estaments implicats.

No s'ha d'oblidar que una bona acollida dona seguretat, autoestima  i, sovint, és una base sòlida per a l'èxit escolar.

## 2.1. Respecte de les famílies

S'han de rebre les famílies, explicar-los quina és la funció del centre escolar i informar-los sobre el seu funcionament, organització i serveis.

De la mateixa manera, s'espera de les famílies que proporcionin, tant com sigui possible, tota la informació necessària sobre la seva situació: integrants de la unitat familiar, circumstàncies de la seva vinguda, situació laboral anterior i actual, escolarització anterior de l'alumne, etc. D'aquesta manera s'aconseguirà potenciar unes relacions fluides que permetin contrastar les expectatives d'ambdues parts i respondre més bé a les demandes que es plantegin mútuament.

En el moment d'elaborar el pla s'ha de tenir present que les pautes culturals i les expectatives que les famílies tenen posades en el centre escolar poden ser molt diferents a les nostres, i és possible que a causa d'això es mal interpretin algunes actuacions. És, per tant, fonamental explicitar i comentar tant com sigui possible la cultura escolar i les seves demandes.

No s'ha d'oblidar, no obstant això, que les famílies nouvingudes tenen grans expectatives posades en l'educació dels fills, ja que hi veuen la millor manera d'integrar-se a la societat d'acollida.

En alguns casos, però, aquesta expectativa és diferent, i el que cal és informar la família sobre les responsabilitats que tenen respecte del fet de garantir l'assistència de filles i fills al centre escolar mentre estan en edat d'escolarització obligatòria.

## 2.2. Respecte dels alumnes

Les reflexions de l'apartat anterior són també vàlides en referència als alumnes.

És molt normal que les persones nouvingudes estiguin molt desorientades i els resulti difícil fer-se amb els codis de comunicació i les normes de funcionament que s'apliquen a la nova realitat; d'aquí que no s'hagin de donar per sabudes i convengui presentar-les de manera explícita. S'ha de ser conscient de l'esforç personal i intel·lectual que comporta el fet d'entendre les nostres demandes i de la situació de desigualtat i indefensió en què es troba qui arriba. Per això, és necessari fer un esforç per detectar les necessitats que es presenten.

Aquests al·lots i al·lotes accedeixen al centre educatiu amb uns coneixements previs, amb una o diverses llengües i amb una trajectòria escolar pròpia; no és veritat que "no sàpiguen res". És fonamental partir del bagatge personal de cadascú per construir els nous aprenentatges. Les expectatives respecte d'ells han de ser altes.

És necessari que se'ls asseguri una bona acollida i que se'ls proporcionin un gran nombre d'espais d'interacció constant amb els seus iguals als quals es doni prioritat a l'ús de la llengua en situacions de comunicació.

Per als més petits, si és la seva primera experiència escolar, pot resultar aclaparador el canvi d'espais i professorat, per la qual cosa serà important facilitar unes referències afectives clares.

## 2.3. Respecte del professorat

Tot l'equip docent ha d'intervenir globalment en les actuacions a l'aula de forma coordinada amb el tutor. També és important tenir en compte que el respecte, l'empatia i les actituds positives faciliten l'adaptació tant de l'alumne com de mares i pares. A més, faciliten la relació entre el centre educatiu i la família que, com s'ha plantejat anteriorment, és un factor fonamental per a la integració.

Des d'un altre punt de vista, s'ha de recordar que *tot l'equip docent és professor de llengua.* No s'ha de perdre de vista quines són les intervencions educatives que això comporta i cal planificar-les per facilitar al màxim la integració social i les demandes lingüístiques de cadascuna de les àrees.

Com s'ha constatat sobradament, els agrupaments heterogenis i el treball cooperatiu entre iguals permeten una major riquesa i varietat d'interaccions que altres mètodes més tradicionals, per la qual cosa és important afavorir aquest tipus de metodologies.

### 2.4. Respecte de l'organització del centre

Un element clau que contribueix a afavorir el procés d'adaptació és organitzar amb antelació els recursos humans i materials necessaris davant l'arribada d'alumnes que els requereixin.

Una gran part del temps que l'alumne roman al centre educatiu ho fa sota la supervisió de personal no docent. És fonamental impregnar tot el centre dels principis bàsics establerts al PEC i al pla d'acollida. Per això, *tot* el personal (no només docent, sinó també l'encarregat de consergeria, secretaria, activitats extraescolars, etc.) ha de participar del compromís que s'estableixi al mateix pla.

# 3. Orientacions sobre les actuacions de l'equip directiu

La família que acaba d'arribar rebrà les primeres impressions del centre educatiu a través de l'equip directiu. Per tant, s'ha de donar molta d'importància a aquests contactes inicials.

## 3.1. Primer contacte amb les famílies

S'ha de fer dins un clima acollidor, ja que es tracta d'establir les bases de coneixement mutu, ajuda i cooperació. És un bon moment per informar les famílies sobre el funcionament del centre escolar, el que se n'espera, etc. També és el moment de demanar alguna informació sobre la situació familiar.

És important que el director, o la persona encarregada d'aquest primer contacte, disposi d'un espai agradable i de temps suficient per mantenir el contacte amb tranquil·litat i sense interrupcions.

La informació que es proporcioni a les primeres converses amb la família ha de ser bàsica i comprensible; no s'ha de forçar la família a donar la informació que no vulgui o no pugui donar. Es tracta d'establir les bases de comunicació per a intercanvis posteriors. De manera orientativa s'assenyalen alguns temes possibles per a aquest primer contacte:

1. Informar sobre alguns aspectes d'organització i funcionament del centre:
   - Horaris, activitats i protocol de faltes d'assistència.
   - Materials necessaris per als alumnes.
   - Informació sobre tot tipus de beques i ajuts per a material escolar i llibres de text: comunicar quins són els receptors d'aquests ajuts i col·laborar en la tramitació.
   - Altres serveis i activitats del centre: activitats extraescolars, sortides, excursions, etc.
2. Proporcionar un document escrit en la llengua familiar amb les dades següents:
   - Informació bàsica sobre el sistema educatiu.
   - Adreça, telèfon del centre i nom de la persona de referència.

- Possible participació de pares i mares en activitats d'aula i de centre.

A més a més, convé mostrar-los les instal·lacions del centre: aules, gimnàs, biblioteca, etc.

Si es pot, se'ls ha de citar per a l'entrevista inicial , a la qual s'espera recollir més informació, dins un termini curt de temps.

S'ha de tenir present que els codis verbals, gestuals i culturals d'algunes famílies poden ser molt diferents dels nostres, la qual cosa pot donar lloc a interpretacions errònies. Així mateix, tant els models de família com els escolars poden tenir estructures i jerarquies diferents de les de la societat d'acollida, i s'ha de tenir en compte per procurar un equilibri entre distàncies innecessàries i familiaritats excessives.

### 3.2. Entrevista inicial

Els objectius d'aquesta primera entrevista són:

- Fer la presentació del tutor i del professor de suport lingüístic a l'alumne i a la família. Convindria que el tutor participàs a l'entrevista.
- Informar sobre els objectius, el projecte lingüístic i les senyes d'identitat més importants del centre.
- Aclarir els dubtes que les famílies puguin tenir relatius al sistema educatiu. El centre podria disposar d'un àlbum amb fotografies en les quals apareguin algunes activitats que s'hi desenvoluparan per facilitar les explicacions.
- Recollir informació exhaustiva sobre la situació de l'alumne que acaba d'arribar i de la seva família: procedència, llengua familiar, escolarització prèvia, residència, components de la família, situació i seguiment escolar, aspectes socials i culturals, etc. (annex 5, Informació bàsica sobre l'alumne/a)
- Aquesta informació s'ha de recollir en un registre i desar-la en un fitxer de l'alumne.
- Informar sobre el pla d'intervenció a l'aula, sobre la seva adscripció a un curs i el pla d'intervenció en el grup.

- Explicar el programa de suport i demanar-ne la conformitat pel que fa a la participació del nou alumne o alumna.

Alguns alumnes, segons la seva maduresa i experiències prèvies, poden participar en aquesta entrevista inicial per comprendre millor el procés d'escolarització i implicar-s'hi.

### 3.3. Criteris d'adscripció al curs

Cada centre ha d'elaborar una sèrie de criteris que orientin la presa de decisions sobre la ubicació de cada alumne al seu grup classe. Han de ser criteris flexibles que puguin ser modificats per aplicar-se a cada cas.

El criteri més important que s'ha de tenir en compte és *l'edat* ja que la socialització és més fàcil en un grup d'edat homogènia i la relació entre iguals facilita l'adquisició de les pautes de comportament i de la pròpia llengua de relació.

Al primer cicle d'ESO pot resultar positiu compartir els primers dies amb algun al·lot o al·lota que, per la seva relació familiar o d'amistat, faciliti la incorporació a la dinàmica escolar.

A més, s'han de tenir en compte factors com l'escolarització prèvia de l'alumne, el grau de competència oral i escrita en la seva llengua familiar i en les escolars, el seu desenvolupament evolutiu i la situació familiar i social en què es troba.

Quan la situació particular de l'alumne o les característiques del grup de referència ho requereixin, es pot modificar la decisió inicial encara que no s'ajusti als criteris habituals d'ubicació.

En qualsevol cas, no convé que hi hagi més d'un any de diferència respecte de l'edat dels seus companys.

### 3.4. Orientació i assessoria

Es podrà comptar tant amb els recursos propis del centre com amb l'assessoria del Servei de Normalització Lingüística i Formació per dur a terme les tasques següents:

- Entrevista inicial i reunions de seguiment de l'alumne.
- Valoració dels diferents criteris d'adscripció de l'alumne al curs.

- Valoració inicial de la competència de l'alumne en la seva llengua i en les de la Comunitat Autònoma, dels seus coneixements i de les seves destreses acadèmiques.

- Orientacions sobre la planificació d'aprenentatge i les adaptacions curriculars necessàries.
- Creació i adaptació de materials.

### 3.5. Traspàs d'informació

S'ha de tractar amb una gran precaució la informació proporcionada per les famílies i saber diferenciar quina és la que ha de ser restringida pel seu caràcter confidencial i quina compartida pels agents que intervenen en el pla d'acollida:

- El tutor.
- El professor de suport lingüístic.
- El professorat del grup classe i/o cicle.
- La resta dels membres de la comunitat escolar que tenguin relació amb l'alumne.

### 3.6. Relació amb altres serveis socials

El centre escolar no és l'única institució que treballa per a la inclusió social i per donar una resposta adequada a la situació de la població immigrant. S'ha de fer una tasca de difusió per donar a conèixer els recursos del municipi i desenvolupar les estratègies pertinents per utilitzar-los.

Els alumnes d'ESO necessiten unes hores d'estudi fora de les classes, i de vegades no resulta fàcil que disposin d'un lloc adequat a casa seva amb llibres de consulta, un clima favorable i amb algú que els pugui orientar i resoldre dubtes bàsics. Existeixen organismes que disposen d'aquesta infraestructura. La mateixa Conselleria d'Educació i Universitat ha posat en funcionament el Programa d'Acompanyament Escolar.

Molts d'aquests alumnes ocupen l'oci quasi exclusivament mirant la televisió o romanen prolongadament al carrer, i hi ha centres recreatius i activitats esportives programades i subvencionades que no s'aprofiten. S'ha de fer un esforç per donar a conèixer ofertes lúdiques variades i posar especial cura en el cas de les al·lotes, que per tenir un rol social de major responsabilitat dins la família tenen un accés menor a aquestes ofertes.

Alguns dels serveis que s'han de donar a conèixer a la població immigrant són:

- Serveis culturals i recreatius dependents dels ajuntaments.
- Serveis mèdics.
- ONG.
- Serveis jurídics, dependents o no de les ONG.
- Serveis de borses de treball.
- Seccions que s'ocupen dels immigrants dins els sindicats.
- Serveis d'atenció a la dona.
- Serveis de planificació familiar.
- Ensenyament d'adults i ensenyament de les llengües d'origen.

# 4. Orientacions sobre les actuacions de l'equip docent i de cicle

L'equip docent en el seu conjunt, i especialment el de cicle, ha d'implicar-se tant en l'anàlisi de la situació com en la presa de decisions per atendre l'alumne immigrant amb les mesures més adequades a cada cas.

Tot l'equip ha de tenir en compte una sèrie de mesures que s'han de posar en pràctica per aconseguir un clima relaxat i acollidor a la classe que afavoreixi el procés d'adaptació a la nova realitat social del nouvingut:

- Acollida càlida, afectuosa i continuada, però no aclaparadora, que eviti l'excés d'informació i d'agents.
- Presentació de tots i cadascun dels professors amb els quals aquest alumne tindrà relació.
- Presentació de l'espai físic del centre i dels serveis bàsics.
- Explicació clara de les pautes i normes de convivència del centre que s'han de respectar des del principi.
- Visió global de l'alumne, horaris i activitats que es proposin.

### 6.1. Estratègies

Algunes estratègies comunicatives afavoridores que tot el personal del centre pot posar en pràctica són:

- Assegurar-se que l'alumne entengui la informació bàsica, i que quan parli se l'escolti.
- Adreçar-se directament a la persona implicada mirant-la a la cara.
- Parlar amb frases clares i estructures correctes, a poc a poc quan sigui necessari, emfasitzant, vocalitzant i simplificant la llengua quan sigui difícil establir la comunicació.
- Reforçar la informació verbal amb gestos i imatges.
- Facilitar l'escolta activa i la participació. Com més parli l'alumne, millor.

- Potenciar activitats de llengua oral que exigeixin comunicació amb els iguals i propiciar situacions més informals, com les de joc, per afavorir l'adquisició de la llengua en aquest context de comunicació.
- Demostrar comprensió i reforç positiu davant el més mínim intent de comunicació, i prioritzar el reforç comunicatiu i la negociació del significat sobre l'exigència de la correcció formal del missatge.
- Concedir temps al procés d'interiorització de la llengua, animant però sense forçar des del principi les produccions orals d'aquests alumnes.

### 6.2. Activitats concretes

*Valoració inicial*

S'ha de conèixer el nivell de l'alumne en totes les àrees, especialment a les instrumentals i a les llengües (vegeu l'apartat 6).

*Organització del currículum a curt termini. Activitats i materials*

D'acord amb la trajectòria escolar i els resultats de la valoració inicial, s'ha d'adaptar el currículum a les necessitats i adequar-hi els materials i les activitats. Per a això cal comptar amb l'ajuda del departament d'orientació.

*Atenció personalitzada. Recursos humans i materials*

L'organització del centre ha de ser flexible, ja que l'arribada d'estudiants nous pot ser constant i intermitent al llarg de tot el curs i s'hauran d'optimitzar els recursos per respondre a les demandes que aquesta arribada escalonada origina. És important que els mètodes i materials s'adaptin a l'edat dels alumnes als quals van dirigits.

*Criteris bàsics per a la planificació de les diferents accions de suport*

1. El tutor és la persona responsable del seguiment del procés escolar de l'alumne. Les tasques que es deriven del pla individual s'han d'assignar al professor de la matèria corresponent i al professor de suport. Només quan es tracti de tasques derivades de necessitats educatives associades a discapacitats físiques o psíquiques s'han d'adjudicar al professorat de pedagogia terapèutica.

2. Inicialment el suport ha de ser oral i afavorir la competència comunicativa.

3. Es necessitarà atenció dins i fora de l'aula i, en alguns casos, serà necessari un seguiment exhaustiu del procés per part de tot l'equip docent.

4. Aquest procés ha d'estar orientat pel pla individual de cada alumne, el qual ha d'especificar tant la seva participació a les activitats lectives ordinàries juntament amb els alumnes del seu grup de referència com els suports precisos, si escau, per donar resposta a les necessitats educatives que presenti.

5. És molt important que els horaris de professors i alumnes s'organitzin de manera eficaç i evitin un degoteig de professors amb hores lliures. Una intervenció sistemàtica i eficaç exigeix un nombre baix d'agents, molt coordinats, que dirigeixin els seus esforços en la mateixa línia i proporcionin un ambient relaxat i ric en interaccions a través dels mitjans més variats en l'ús de la llengua.

*Horaris*

L'horari de l'alumne s'ha d'elaborar tenint en compte tots els professors que hi intervenen.

Aquests estudiants han de romandre amb el seu grup en aquelles àrees i moments que faciliten la seva integració a l'aula: educació física, plàstica, música i algunes activitats de geografia i història, biologia i geologia, matemàtiques, llengua estrangera i tutoria; perquè la metodologia i la pròpia dinàmica d'aquestes classes afavoreixen la interacció entre iguals, la comunicació no verbal. En el cas de les llengües estrangeres s'ha de procurar que el nivell de l'alumnat autòcton no sigui significativament més alt que el de l'alumnat nouvingut.

Si ha de sortir de l'aula és preferible que ho faci mentre la resta fa activitats en aquelles àrees en les quals la llengua és objecte d'estudi o l'únic suport per treballar.

L'alumne ha de conèixer quin és el seu horari per poder fer previsions i actuar amb autonomia, i sempre s'ha d'intentar funcionar amb flexibilitat. Així, quan una activitat que es considera molt rica s'allarga més del previst, pot ser interessant continuar-la a malgrat que rompi l'horari establert.

你好
HALLO
안녕
HOLA
नमस्ते
CIAO
HELLO
γεια
こんにちは
привет
BONJOUR
مرحبا
OLÁ

# 5. Orientacions sobre el paper del tutor i l'acollida a l'aula

El tutor és la persona de referència i a través de la qual s'estableixen els vincles afectius. Per fer una bona acollida s'ha de tenir en compte que:

1. La informació que es proporcioni a l'alumne, així com a les seves famílies, ha de ser molt clara i precisa i cal insistir en la seva importància per a la consecució dels objectius educatius i d'integració social.

2. És fonamental crear les condicions que permetin als alumnes nouvinguts mostrar les seves habilitats davant els seus companys, la qual cosa en reforçarà l'autoestima i els atorgarà prestigi davant d'aquests.

3. Convé establir a classe un sistema d'*alumne acollidor* que ajudi l'alumne nouvingut i li faciliti la integració al grup.

4. L'atenció a l'alumne nouvingut quan fa una activitat diferent de la de la majoria ha de ser constant. No se'l pot deixar de banda mentre s'atén la resta del grup. Una manera eficaç d'abordar aquesta situació és a través del treball cooperatiu i la tutorització entre iguals.

5. En els moments de reflexió tutorial s'han de fer explícits els avenços que fa aquest alumne o aquesta alumna i insistir en les àrees en les quals necessita suport de la resta de companys.

**L'acollida a l'aula**

*Preparació*

Sempre que sigui possible s'ha de procurar anticipar l'arribada d'un alumne nou a la classe i informar-ne el grup, fomentar l'interès per conèixer la persona, el país d'on ve, la seva llengua, etc. mitjançant activitats que ajudin a valorar-lo:

1. Formulant preguntes sobre paraules en la seva llengua.

2. Localitzant al mapamundi el país de procedència.

3. Preparant un cartell de benvinguda.

4. Establint activitats de rebuda.
5. Triant l'alumne acollidor que serà el seu tutor.

L'aportació dels alumnes que han passat per aquesta experiència és molt important per dissenyar organitzadament l'ajuda que el grup pot proporcionar i les tasques de l'alumne acollidor.

Si no hi ha ningú en aquesta situació, convé fer reflexionar tot el grup sobre la persona que arriba i se'ls pot demanar que es posin en el seu lloc i pensin què els agradaria saber o què necessitarien si estiguessin en el mateix cas. Amb les aportacions recollides es poden establir les tasques que recauen en l'alumne acollidor.

La col·laboració de la resta d'alumnes en l'acollida és fonamental perquè aquesta sigui un èxit. Es pot demanar al grup que ajudi el nouvingut a comprendre la llengua a través d'estratègies com assenyalar imatges per ajudar-lo amb algunes paraules, parlar a poc a poc i vocalitzant, ser pacient, insistir fins a fer-se comprendre, no desistir, cercar una llengua comuna, etc.

És important que la decoració de l'aula ordinària i l'aula d'acollida sigui també acollidora i orientadora, que proporcioni claus per situar-se al centre i al barri, que faciliti un llenguatge bàsic i molt útil que l'ajudi a establir rutines de classe.

*Presentació*

El tutor és la persona encarregada de presentar el nouvingut a la resta del professorat i d'ensenyar-li els espais en els quals passarà la major part del temps escolar.

El tutor ha de presentar el nouvingut pel seu nom. S'ha de fer l'esforç de conèixer-lo i pronunciar-lo correctament i escriure'l utilitzant la transcripció adequada.

La presentació ha de realçar els aspectes positius de la persona: el que sap fer, les llengües que parla, etc. Mai s'ha de definir ningú sobre el que no coneix si volem que l'acollida sigui amb igualtat i respecte.

A més de la presentació que fa el tutor, convé tenir en compte que totes les persones de la classe són noves per al nouvingut. És important organitzar activitats senzilles de presentació dels companys dels seus llocs de procedència

amb un doble objectiu: conèixer les persones de la classe i practicar la llengua pròpia de les salutacions i les presentacions.

Algunes activitats pròpies de la classe de llengua estrangera podrien ser més útils en el primer moment i podrien estar recollides en un arxiu comú accessible per tot el centre.

S'han d'organitzar activitats senzilles d'aprenentatge, en què participi tota la classe de l'aula ordinària i de l'aula d'acollida, a les quals es pot incloure el nouvingut amb naturalitat:

1. Fer una petita fitxa amb les dades sobre si mateix i col·locar-les totes en un mural de classe de l'aula ordinària i de l'aula d'acollida.
2. Animar i afegir dades noves quan els esdeveniments a les seves vides ho aconsellin i controlar els canvis cada poc temps.
3. Localitzar el seu país al mapa, anomenar-ne la capital i alguns trets importants.
4. Resoldre alguna operació algebraica simple sense necessitat d'usar context lingüístic.

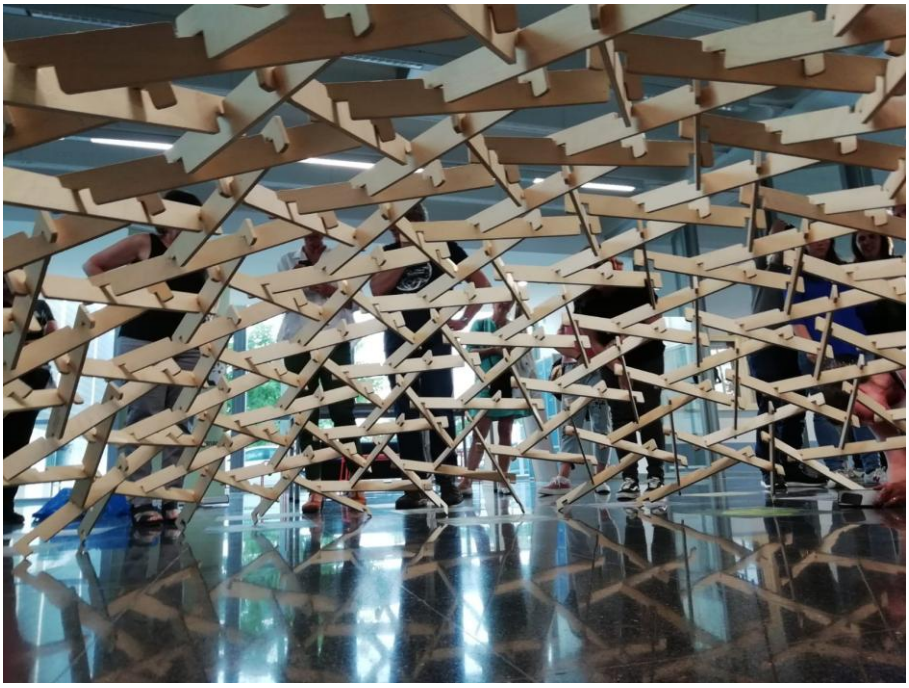

Per evitar problemes d'integració o de comunicació per falta de recursos i materials escolars pot ser interessant organitzar una *capsa de benvinguda* que s'oferirà al nouvingut. Es tracta d'un recurs compost per material escolar comú: retoladors, pintures, tisores, etc.; imatges de revistes, dibuixos, fotografies, etc. per a la comprensió de vocabulari; reglets de colors, un rellotge i alguns cossos geomètrics per ajudar-se a l'àrea de matemàtiques; etiquetes per anomenar el mobiliari de la classe; alguns diccionaris d'imatges, etc. S'ha d'assegurar que les imatges siguin multiracials i que n'hi hagi algunes que pertanyin a experiències anteriors.

Si al grup hi ha establerts alguns acords per al temps d'oci (com celebracions d'aniversaris, participació en activitats extraescolars, etc.) és necessari comptar amb algú que faciliti la participació a la nova família, si així ho vol, en aquestes situacions de trobada informal.

*Organització i funcionament de la classe*

Tot l'alumnat ha d'implicar-se en l'acollida perquè repercutirà en la pròpia dinàmica de la classe i enriquirà les experiències educatives.

Si hi ha algun altre estudiant que parli la llengua del nouvingut és convenient que seguin junts durant els primers dies perquè serveixi de vincle amb la classe, sempre que les persones implicades hi estiguin d'acord.

Es pot formar un grup d'estudiants que durant un període curt de temps i de manera rotativa assumeixi tasques d'acollida.

Algunes activitats de caràcter més global que poden integrar-se en la dinàmica del grup i que serveixin per donar a conèixer alguns aspectes de la nova cultura al grup podrien ser:

*a)* Activitats:

1. Escriure el nom dels companys en la seva llengua.
2. Comparar textos.
3. Fer jocs.
4. Aprendre cançons.

5. Escoltar música.
6. Tastar aliments, comparar receptes.
7. Comparar els vestits.

*b)* Organització:

1. Organitzar un racó amb fotos de diferents països, textos en diferents llengües, salutacions.
2. Cartells (que es canviïn amb freqüència) amb informació sobre qualsevol dels aspectes que s'estiguin treballant.
3. Biblioteca d'aula: assegurar la presència de textos escrits en les llengües maternes dels alumnes i textos sobre els seus països d'origen.

L'organització de la classe en petits grups de treball facilita la interacció entre iguals i la integració. És convenient fer tothom partícip de les responsabilitats grupals per torns.

És fonamental explicar-li exhaustivament durant els primers dies el que ha de fer, proporcionar-li el seu horari per escrit i comentar el que toca en cada moment.

*Seguiment i coordinació*

La persona responsable del seguiment del procés d'aprenentatge de l'alumne és el tutor, per la qual cosa les reunions del seu equip docent s'han d'aprofitar per coordinar-se entre tot els professors que atenguin aquest alumne, com també amb la resta d'agents educatius a través de l'orientador.

La finalitat d'aquestes reunions és poder valorar el progrés i reelaborar mètodes de treball, continguts i materials, així com les adequacions curriculars necessàries.

# 6. Valoració inicial i pla d'intervenció individual

## 6.1. Valoració inicial

L'objectiu de la valoració inicial és diagnosticar les necessitats educatives de l'alumne per dissenyar, d'acord amb aquestes, el pla d'intervenció individualitzada.

El tutor del grup de referència i el professor de suport lingüístic han de fer la valoració inicial amb l'ajuda dels instruments que l'orientador els proporcioni.

La valoració inicial es fa:

*a)* Recollint la informació que doni la família a l'entrevista inicial sobre:

- Edat
- Escolarització anterior:
  - Anys d'escolarització
  - Llengua de l'escola
  - Aprenentatge de la lectoescriptura: inici, etc.
- Competència lingüística en la seva llengua familiar
- Competència lingüística en català i castellà
- Gustos i interessos

*b)* Avaluant la competència a les àrees instrumentals.

De manera orientativa a l'annex *D*, Indicadors per a la valoració inicial, hi figuren alguns indicadors sobre les destreses bàsiques a les àrees de llengua i matemàtiques.

1. Competència en la llengua familiar.

Convé no oblidar l'avaluació d'expressió i comprensió escrita en la llengua familiar. Encara que la persona encarregada de la valoració no conegui la llengua en la qual escriu o llegeix l'alumne es pot intuir el nivell de competència en la llengua escrita si s'observen alguns aspectes com la familiaritat amb l'escriptura o la lectura, el coneixement d'algunes convencions de l'escriptura, la revisió del text, la correcció d'errors, etc.

Podria ser interessant proporcionar un text en la llengua familiar per llegir i demanar-li que escrigui un text, per exemple, sobre el lloc d'on procedeix. A més, si és possible, es podrien analitzar materials escolars que l'alumne hagi utilitzat prèviament.

Tota aquesta informació és de gran importància, ja que resulta molt diferent elaborar un pla d'intervenció per a una persona que sap llegir i escriure i que ha de transferir el que ha après a un altre codi o fer-ho per atendre qui té dificultats de lectoescriptura o no està alfabetitzat.

2. Competència en les llengües de l'àmbit escolar: català i castellà

La valoració del coneixement de les llengües de la Comunitat Autònoma s'ha de fer tenint en compte les capacitats orals i si l'alumne en té alguna d'adquirida i també s'han de mesurar les seves capacitats en la llengua escrita.

L'expressió i la comprensió oral es poden comprovar mitjançant una conversa informal, amb preguntes i instruccions senzilles per esbrinar el grau de comprensió i d'interacció. Es poden utilitzar també imatges, colors, formes geomètriques, fotos amb referències o temes d'interès proper per saber el grau de coneixement de vocabulari.

S'han d'anar complicant les preguntes del diàleg si l'alumne té superats els nivells més elementals.

La comprensió escrita es pot verificar llegint primer una història simple sobre la qual es poden formular preguntes basades en la comprensió de fets. Per a l'expressió escrita es poden proporcionar imatges interessants de revistes que estimulin l'escriptura. També en l'àmbit de l'escriptura cal cercar imatges i textos més complexos si ha superat el nivell elemental.

3. Competència en l'àrea de les matemàtiques

   S'han de valorar les competències bàsiques que corresponen a l'edat de l'alumne. Es pot començar amb tasques simples i seguir avançant a través de destreses i conceptes més importants segons es distribueixen al currículum. La valoració s'ha de fer sobre tots els blocs de contingut: aritmètica, mesura, geometria i tractament de la informació. És important que les tasques que es proposin tenguin algun tipus de suport per facilitar-ne la comprensió: imatges, informació més important destacada, etc.

   S'ha de tenir present que el currículum matemàtic es pot ensenyar de manera diferent als diversos països i també que es pot distribuir de manera diferent.

4. Observació del comportament de l'alumne en altres àmbits

   A més de valorar la competència en el camp acadèmic, convé observar el desenvolupament personal i social en altres àmbits per fer-ne un seguiment: interessos, gustos, hàbits de treball, actituds, comportament, integració al grup, etc.

   Convé fer aquesta observació en situacions i llocs diversos, ja que les dinàmiques dels distints àmbits són diferents i permeten que aquesta sigui més completa i fidedigna: al grup classe, al menjador, durant l'esbarjo, al gimnàs, a la biblioteca, etc.

   En aquest sentit, es poden tenir en compte també les aportacions que faci la família. S'ha d'observar:

   - Com inicia les relacions amb els altres.
   - Com segueix les rutines de la classe i de l'escola.
   - Quines estratègies utilitza per entendre's amb els altres.
   - Quina actitud manifesta davant les tasques escolars.
   - Com s'adapta al treball en grup.

L'avaluació és sempre complexa per a un adolescent: sentir-se observat li genera en molts de casos angoixa i por perquè no es veu capaç d'assolir l'èxit volgut o per no poder comunicar-se o fer-se entendre. És necessari que el centre prengui mesures facilitadores, com per exemple:

- Explicar tant com sigui possible els objectius que es volen aconseguir amb l'avaluació.
- Procurar un ambient tranquil·litzador i agradable.

És positiu adjudicar un temps perquè cada persona pugui explicar tranquil·lament el que sap. No s'ha d'oblidar que es troba en una situació que li resulta nova i, tot això, juntament amb les dificultats en la comunicació, pot proporcionar una percepció equivocada respecte de les seves habilitats i capacitats.

Per això, per recopilar la informació, es pot donar un termini d'aproximadament un mes. Les decisions que es preguin al primer moment no tenen perquè ser definitives.

És convenient revisar de tant en tant la informació recollida i les mesures que s'han pres a partir d'aquesta i, quan no siguin adequades o hagin estat superades, modificar-les.

### 6.2. Avaluació contínua

L'avaluació contínua de l'alumne immigrant no ha de ser diferent a la de la resta, però tenint en compte les seves peculiaritats específiques caldrà valorar també altres factors com:

- La participació en situacions significatives relacionades amb l'activitat escolar: actitud d'escolta, aportació d'opinions, esforç per parlar correctament, etc.
- La implicació en el treball de grup, l'adquisició progressiva d'hàbits, responsabilitat, autonomia progressiva, etc.
- L'assistència continuada, la realització dels treballs per a casa, etc.

- L'adquisició de continguts bàsics treballats, en especial procediments i actituds, ampliació de vocabulari, producció oral i escrita en relació amb l'experiència realitzada, etc.

L'avaluació ha de partir del nivell inicial de l'alumne i ha de fer referència al progrés individual sense comparar-lo amb la resta de la classe.

### 6.3. Pla d'intervenció individual

L'alumne immigrant no és un alumne de necessitats educatives especials; necessita, però, un programa d'intervenció que li faciliti l'aprenentatge de les llengües escolars, li faciliti la integració al grup i el guiï en el procés aprenentatge.

Una vegada acabada la valoració inicial, el professor tutor, amb l'ajuda de l'orientador i el professor de suport lingüístic ha d'elaborar el pla d'intervenció individual, en el qual cal detallar els aspectes següents:

1. Objectius i aprenentatges que cal reforçar.
2. Tasques:
   *a)* Per fer dins l'aula: a quines àrees, quins tipus de suports (recursos humans i materials: adaptació de material escolar, llibres, etc.).
   *b)* Per fer fora de l'aula: àrees i continguts que s'aniran treballant, persones que hi intervindran, etc.
3. Períodes en què es distribuirà el procés.
4. Actuacions de caràcter tutorial per afavorir la integració del nouvingut.
5. Criteris, procediments i calendari per fer el seguiment i l'avaluació del pla de treball per part de tots els agents que hi intervenen.

El pla individual s'ha de revisar tal com s'esmenta a l'apartat referit a la valoració inicial. El centre ha d'establir reunions periòdiques per obtenir informació tan detallada com sigui possible del procés d'escolarització del nouvingut i adequar-hi la intervenció educativa.

# 7. Quadre resum del pla d'acollida

| *Qui* | *Amb qui* | *Què* |
|---|---|---|
| Equip directiu | Servei de traducció | Sol·licitar un traductor quan sigui necessari. |
| Equip directiu | Família i alumne | Fer els tràmits de matriculació.<br>Informar:<br>• sobre el sistema escolar.<br>• sobre els serveis del centre.<br>• sobre les pautes de comportament al centre.<br>• sobre altres serveis socials.<br>Fer la visita al centre.<br>Presentar el tutor. |
| Claustre | | Revisar el PCC per incorporar-hi una perspectiva intercultural.<br>Ambientar el centre: referències a totes les cultures que hi ha presents.<br>Acordar el model bàsic del pla individual. |
| Comissió pedagògica | | Elaborar el pla d'acollida: qui, què, quan. |
| Tutor | Grup de referència | Preparar i desenvolupar l'acollida a l'aula.<br>Preparar la resta d'alumnes per ajudar en el procés: guiar l'alumne acollidor.<br>Organitzar l'aula: espai, activitats. |

| | | |
|---|---|---|
| Tutor | Alumne nouvingut | Presentar a l'alumne als seus professors.<br>Acollida a l'aula de referència:<br>• Presentació i activitats.<br>Fer la valoració inicial.<br>Explicar l'horari: pla d'intervenció educativa. |
| Tutor | PSL i orientador | Elaborar el pla d'intervenció educativa. |
| Professor de suport lingüístic (PSL) | Alumne nouvingut | Fer la valoració inicial.<br>Elaborar el programa de suport lingüístic.<br>Organitzar l'aula d'acollida. |

# Annexos

## 1. Què és l'educació intercultural?

El fenomen de la immigració fa que de cada vegada visquem en una societat més plural en la qual ens trobam amb una multiplicitat de llengües i de cultures. Els centres d'ensenyament, reflex de la societat, reben alumnes d'orígens i cultures diferents, cosa que fa imprescindible un enfocament intercultural en l'ensenyament dins uns valors de respecte, tolerància i solidaritat que eliminin actituds racistes i xenòfobes.

Una visió intercultural ha d'establir un model educatiu que fomenti una aproximació crítica a les cultures, incloent-hi la pròpia, i el desig de conèixer i d'estar en contacte amb altres cultures i formes de vida, sense que ningú consideri que la seva està per damunt les altres. Es tracta, en definitiva, d'arribar a creure en la igualtat de drets humans, cívics i polítics per a tots i totes i d'eliminar qualsevol tipus d'exclusió.

El concepte que tinguem de la cultura marcarà les relacions entre les diferents cultures que conviuen en un mateix medi. S'entén la cultura com el conjunt de coneixements, creences, art, moral, dret, costums i capacitats o hàbits adquirits per les persones que integren una societat. Vist així, la cultura està lligada a valors, criteris de conducta, comportaments socials, etc. Partint, doncs, d'aquesta consideració àmplia del concepte, no es pot parlar de persones sense cultura, ja que qualsevol comunitat té la seva manera d'actuar, d'interpretar el món i de situar-s'hi.

L'educació intercultural engloba igualment tots els grups en contacte —no només els que venen de fora— i tots els centres escolars, no tan sols a aquells amb presència de minories etnoculturals.

El procés de comprensió, d'interpretació de l'altra cultura, passa inevitablement per establir comparacions entre el proper i el distant, entre el semblant i el distint, el propi i el dels altres. L'important és no fer-lo recollint la dada només com una curiositat exòtica, sinó com un intercanvi real i respectuós d'informacions i experiències vitals. Segons Xavier Besalú "l'educació intercultural és fonamentalment una actitud i un comportament relatiu al tipus de relacions que es donen entre les cultures particulars que conviuen en un ambient determinat".

Les bases de l'educació intercultural han de ser el millor coneixement mutu i la millor comprensió per arribar a un espai referencial per a tothom en què es practiquin normes de convivència que respectin les diferències.

Els centres educatius són àmbits privilegiats per fer aquestes reflexions i per aconseguir la participació real de tots i totes partint d'un reconeixement entre iguals per part de tots els membres de la comunitat educativa.

## 2. Fases en el procés d'adaptació

**Fases**

El procés d'adaptació dels alumnes immigrants no és lineal, té alts i baixos i moments diferents. E. Coelho caracteritza quatre fases i, encara que no tothom passa necessàriament per totes, convé que el centre educatiu les conegui i estigui obert a la possibilitat que hi passi i estableixi mesures de detecció i ajuda per donar suport a l'alumne quan sigui necessari: interpretant en la justa mesura l'eufòria inicial i proporcionant estratègies per superar la inseguretat, etc.

El centre educatiu tot sol no pot respondre a totes les necessitats, però és l'agent social que més bé coneix els camins per obtenir l'ajuda que en cada cas es necessita.

*Primera fase: arribada i primeres impressions*

Aquesta primera fase es caracteritza per l'entusiasme i l'eufòria del primer moment. Les primeres experiències al nou país es viuen amb un sentiment positiu cap a aquest i cap a les noves oportunitats que ofereix. Hi ha un cert nerviosisme sobre el que ofereix el futur però també una gran satisfacció d'haver arribat a la nova realitat.

*Segona fase: xoc cultural*

El xoc cultural produeix una gran inseguretat, ansietat i preocupació. En algunes ocasions no s'entén la llengua ni els comportaments socials de l'entorn i pot resultar-los molt difícil expressar el que els passa. Si no s'atenen, aquestes situacions poden produir ansietat, estats depressius i, de vegades, reaccions agressives.

*Tercera fase: recuperació i optimisme*

Una vegada superada la fase anterior, la tercera fase es caracteritza per la recuperació de les expectatives de la primera. La persona ja se sent segura en la

llengua i comença a comprendre molts dels comportaments, hàbits i aspectes culturals que havia considerat un misteri feia poc. Se sent capacitat de desfer-se'n a la societat d'acollida.

*Quarta fase: adaptació*

Es comencen a valorar els aspectes positius, a sentir-se com a una part de la comunitat i s'aconsegueix un equilibri emocional respecte de la valoració que es fa de les dues cultures de les quals són partícips.

**Altres reflexions: el que el centre educatiu ha de saber**

*Dificultats*

Per aconseguir que la integració sigui plena i facilitar al més aviat possible la seva consecució, E. Coelho apunta una sèrie de factors que els centres educatius han de tenir en compte a l'hora de planificar la intervenció educativa; es tracta de factors crucials per proporcionar l'ajustament de l'alumne a la seva nova situació i perquè s'hi pugui integrar:

- Separació familiar

  Les famílies arriben, en la majoria dels casos, de forma escalonada a la societat d'acollida. La falta d'algun membre pot ser un factor de desequilibri i el nou ajustament que s'ha de fer quan a la fi arriba pot suposar un augment de l'ansietat fins que les relacions familiars tornin a ajustar-se.

- Elecció, preparació i suport

  Algunes famílies han triat emigrar, han planificat la seva marxa, s'han informat dels suports a la seva disposició de la societat d'acollida i sobre altres membres de la seva cultura que ho han fet abans. Aquests són els afortunats. Malauradament aquest no és el cas de la majoria i, fins i tot en el millor dels casos, es tracta de decisions que no competeixen aquests al·lots i al·lotes, i en algunes cultures tampoc les dones joves. En aquests col·lectius, exclosos de la presa de decisions, sovint es produeix un sentiment d'impotència i d'inadequació molt inhabilitador.

- Factors mediambientals

  Les grans ciutats són les que reben el nombre més gran de població emigrant. No obstant això, molta d'aquesta població prové del medi rural i desconeix el tipus de vida urbana. La ciutat els produeix inseguretat i el seu habitatge, reduït a un pis normalment petit, soledat i aïllament. De vegades comparteixen aquest espai reduït amb molta de gent i durant bastant de temps. Això pot fer sorgir problemes de relació amb l'entorn i entre els membres de la unitat familiar.

- Aïllament cultural

  Les ocupacions dels adults i la falta de competència en la llengua social dificulten en general l'accés a la cultura de la societat d'acollida: tenen poques possibilitats d'interacció i les seves necessitats de comunicació es redueixen. Aquest aïllament de vegades repercuteix també sobre els fills: o tota la família comparteix la situació d'aïllament descrita i viu al marge de la societat d'acollida o es pot crear un abisme generacional entre els adults, que romanen aïllats, i els joves, que tenen més possibilitats i voluntat de formar part del nou món.

- Competència en la llengua o les llengües de la societat d'acollida

  Tot els alumnes que tenen coneixement de la llengua de la societat d'acollida, o que la seva llengua d'origen hi té alguna relació, ho té més fàcil per integrar-se.

- Experiència escolar anterior

  L'alumne escolaritzat prèviament amb un cert nivell d'èxit i que la seva escolaritat no s'ha vist interrompuda té molt de camí avançat: sap estar en un centre educatiu, coneix el tipus de tasques i comportament que se li demana i tot d'una podrà traduir la seva experiència anterior a la que la nova li requereix. No obstant això, hi ha un gran nombre de persones que arriben de països on és quasi impossible seguir una escolaritat normal a causa de la falta d'infraestructura educativa, necessitats familiars, guerres, distàncies, necessitats familiars, etc.

- La cultura del centre educatiu

  La forma en què tot el centre educatiu es relaciona, el que s'espera de cadascun dels agents escolars, el currículum, els valors en ús, etc. són qüestions que s'haurien d'explicitar. Les relacions són molt diferents d'un país a un altre i les cultures escolars també varien fins i tot en països veïns.

- Identitat

  La construcció de la identitat és fonamental per a la formació de la persona. No obstant això, en molts de casos l'alumne no es veurà reflectit en la societat d'acollida en els models actuació. Això és molt negatiu perquè no troba models vàlids sobre els quals reconstruir la seva identitat.

  Amb freqüència s'arriba al cas que alguns estudiants opten per canviar de nom i autoanomenar-se amb una versió d'aquest en la llengua de la societat d'acollida.

  No obstant això, tots aquests moviments d'adaptació tenen, freqüentment, un desgast emocional important.

- Situació socioeconòmica

  Un gran nombre d'emigrants qualificats no poden trobar feina en la seva àrea i han d'optar per fer feina en tasques més mal retribuïdes que no tenen res a veure amb la seva formació a causa de diverses raons com:

  1. La falta de competència lingüística.
  2. La impossibilitat d'obtenir la convalidació dels estudis i el reconeixement dels títols.
  3. La discriminació.

  Aquesta situació pot suposar una pèrdua d'autoestima i de prestigi davant els seus.

- Canvis a l'estructura de poder familiar

  A causa de les necessitats del mercat laboral a la societat receptora pot ser que els rols tradicionals assignats als membres de la família als llocs d'origen hagin de canviar i donin lloc també a alteracions en el repartiment

de tasques a la llar, a l'estatus i a les àrees de poder. Aquesta situació pot ser una font d'incomprensió i, fins i tot, de violència en el si de la família. Quant a l'educació i criança dels al·lots i les al·lotes, algunes de les pràctiques pròpies de la societat de procedència poden ser considerades inacceptables a la societat d'acollida. Això deixa pares i mares sense armes i pot generar conflictes a la llar.

- Conflictes culturals entre el centre educatiu i la família

  En algunes ocasions l'alumne estarà exposat a valors que poden entrar en conflicte amb els de la seva cultura d'origen i les famílies, de vegades, no permeten als seus fills, i especialment a les seves filles, participar en algunes de les activitats mixtes que els resulten ofensives (esport, educació sexual, etc.)

  A mesura que al·lots i al·lotes van guanyant competència en la llengua de la societat d'acollida i els grans no ho fan, es va establint una distància. Si, a més a més, es va perdent competència en la llengua familiar, hi pot haver problemes de comunicació entre la pròpia família.

- Participació de pares i mares al centre educatiu

  La participació de pares i mares és un factor fonamental per a l'èxit educatiu, però resulta complicat per diverses raons: problemes d'expressió que impedeixen la comunicació, experiència escolar d'alguns adults que impedeix que s'acostin al centre educatiu amb tranquil·litat, i el fet que per a moltes de cultures els àmbits d'intervenció estan molt ben definits (el centre educatiu s'ocupa de la instrucció i la família de tota la resta).

**Recursos**

A més de tots aquests factors que poden dificultar el procés d'adaptació, existeix, així mateix, un nombre important de característiques de les famílies immigrants que són fortaleses i que formen part del bagatge dels alumnes. La utilització i potenciació que faci el centre d'aquests recursos poden ajudar a completar amb èxit el procés.

En general, es considera que es tracta de persones atrevides i amb iniciativa, alguna cosa que s'ha demostrat a través de la passa feta, i que posseeixen un

sentiment molt fort de pertinença a una col·lectivitat, amb les responsabilitats en relació amb els altres que aquest comporta.

Molt sovint tenen una consciència més gran de la seva pròpia cultura i, per tant, una identitat cultural forta que, en part, els permet valorar aspectes de la cultura del país d'acollida.

En molts de casos les famílies tenen una bona predisposició per adaptar-se al medi. Aquesta característica té a veure amb l'experiència de canvi que han experimentat. Volen aprendre la llengua i formar part de la nova cultura. No tenen por de les noves experiències ni, per tant, de participar de les propostes educatives.

La majoria de les famílies tenen grans expectatives posades en l'educació. Esperen que aquesta sigui l'eina per a la integració a la societat i que proporcioni als seus fills una vida millor. Aquests valors es comuniquen i, en moltes d'ocasions, es percep l'alumne immigrant com a més respectuós, més motivat de partida i més treballador que l'autòcton.

Alguns estudiants pertanyen a cultures en les quals la criança es veu compartida per diverses generacions de la mateixa família i, de vegades, alguns parents seran els tutors en absència dels seus progenitors. Això suposa que l'alumne assumeix una sèrie de deures i responsabilitats a l'engranatge familiar que els fa més autònoms i més responsables que els seus iguals autòctons.

En alguns casos, l'agraïment al país d'acollida per l'oportunitat donada fa que es tracti de ciutadans i ciutadanes que respectin les lleis i amb un sentit de les seves responsabilitats cíviques més gran que alguns dels nadius.

## 3. Alumnes acollidors

### Característiques

Un alumne acollidor és una persona que pertany al grup de referència i que es converteix en representant de la seva classe davant l'alumne nouvingut, la funció del qual consisteix a facilitar l'acollida d'aquest al centre i al grup.

L'alumne acollidor pot triar-se entre un grup de persones voluntàries i és convenient que tots els membres del grup puguin arribar a ser-ho tard o d'hora.

En un primer moment, l'acollidor o acollidora és la persona encarregada de la recepció i pot ser qui acompanyi el seu nou company en una presa de contacte inicial amb les dependències escolars, especialment ensenyant-los la classe de referència i la d'acollida o suport lingüístic.

És important que aquesta persona sigui representativa de la varietat cultural de l'escola i, en alguns casos, pot ser interessant que comparteixi la llengua del nouvingut i tengui un domini de les llengües de la societat d'acollida.

En alguns casos s'ha de tenir en compte la qüestió de gènere perquè la relació entre persona acollidora i nouvingut sigui més fluida. De vegades, per raó de l'edat o per imperatius religiosos, es fa difícil establir una relació propera entre persones de sexe diferent.

Les tasques que ha de dur a la pràctica l'alumne acollidor no es poden exercir sense preparació. És convenient treballar, en sessions de tutoria, per exemple, alguns aspectes que poden donar pistes sobre quins són els temes més importants i urgents de cara als nouvinguts.

Algunes idees per aconseguir la implicació del grup voluntari de possibles acollidors i que poden ajudar a organitzar la tasca són les següents:

- Discussions en grup sobre com se sent un nouvingut els primers dies utilitzant les experiències d'alguns d'ells.
- Aportacions de les persones implicades sobre què els agradaria que els altres fessin per ells si estiguessin en el seu lloc com a nouvinguts.
- Elaborar un llistat de tasques que s'han de fer i repartir responsabilitats.

És convenient que tot el grup involucrat en l'acollida dugui a terme tasques assignades durant un període breu de temps i que s'alternin per evitar relacions de dependència i afavorir l'autonomia.

La feina que es faci ha de ser reconeguda per tota la comunitat escolar i ha de servir per reflexionar sobre valors com l'ajuda i la cooperació i per posar-se al lloc de l'altre i acollir, perquè d'això n'aprèn tothom. Aquest reconeixement es pot dur a terme de moltes maneres. Algunes de possibles són les següents:

- Una carta als pares i mares de les persones involucrades explicant en què consisteix la tasca feta, què ha après fent-la, les repercussions respecte de l'alumne i en la qual se li agraeixi la seva participació.
- Un diploma acreditatiu signat per la direcció.
- Comentaris que celebrin el que s'ha fet en un espai públic compartit per tot el centre per part de la direcció.
- Portar algun distintiu reconegut (insígnia, adhesiu, etc.) pel centre quan s'està duent a terme la tasca d'acollida.

**Tasques**

A continuació es plantegen algunes tasques que poden orientar la feina de l'alumne acollidor:

1. Mostrar al nouvingut els serveis, explicar-li els símbols i les icones més importants, ensenyar-li a demanar permís per deixar la classe i anar al bany.
2. Dur el nouvingut a fer una volta pel centre i assegurar-se que aprengui el camí per anar a direcció, al gimnàs, la biblioteca, el pati, etc.

3. Convidar el nouvingut a formar part del seu grup al temps d'esbarjo, explicar-li els jocs i animar-lo a participar-hi.
4. Seure devora el nouvingut durant les primeres setmanes per ajudar-lo a seguir les rutines de la classe.
5. Ajudar-li a demanar ajuda al professor quan sigui necessari.
6. Assegurar-se que el nouvingut sàpiga qui és i com a s'ha de dirigir al director, al seu professor, al seu tutor, al professor de suport lingüístic, etc.

# 4. Indicadors per a la valoració inicial

## Llengua: català/castellà

### Comprensió auditiva i expressió oral

| *Blocs de contingut* | *Indicadors* | *Sí* | *No* |
|---|---|---|---|
| Auditiva | Contesta preguntes senzilles sobre si mateix/a.<br><br>Segueix instruccions simples sense necessitat de donar respostes verbals.<br><br>Comprèn diàlegs sobre temes propers: centre educatiu, amics, família, etc.<br><br>Comprèn les accions que s'expressen en un text narratiu senzill.<br><br>Escolta atentament i mostra interès en l'activitat. | | |
| Expressió oral | Expressa oralment les seves necessitats i desitjos i es fa comprendre.<br><br>Utilitza vocabulari bàsic: noms coneguts, objectes i accions.<br><br>Dona informació simple sobre si mateix/a.<br><br>Conta les seves experiències immediates amb ajuda d'un adult que va pautant la conversa. | | |
| Estratègies | Manifesta que no entén alguna cosa a través de gestos i demana explicacions o repeticions. | | |

## Comprensió de lectura i expressió escrita

| *Blocs de contingut* | *Indicadors* | *Sí* | *No* |
|---|---|---|---|
| Comprensió de lectura | Coneix la direcció de l'escriptura.<br><br>Reconeix les grafies de l'alfabet escrit.<br><br>Llegeix en veu alta amb un ritme, un entonació i un pronunciació adequats.<br><br>Comprèn textos escrits breus de la tipologia més usual (notes, històries, etc.).<br><br>Identifica les idees bàsiques i les informacions importants en un text simple.<br><br>Reconeix diferents tipus de text (notícia, conte, nota, etc.). | | |
| Expressió escrita | Escriu les grafies de l'alfabet en majúscules i minúscules.<br><br>Té costum d'escriure: seu correctament i escriu a bon ritme.<br><br>Coneix les convencions de l'escriptura i les respecta (ortografia bàsica, puntuació, ús de les majúscules, etc.).<br><br>És capaç d'escriure un text simple amb diferents objectius (contar, demanar, recordar, etc.). | | |
| Estratègies | Manifesta que no entén alguna cosa a través de gestos i demana explicacions o repeticions.<br><br>Demana quan troba dificultats.<br><br>Pensa amb anterioritat sobre el que vol escriure.<br><br>Es val d'imatges per comprendre el text. | | |

## Matemàtiques

| *Bloc de contingut* | *Indicadors* | *Sí* | *No* |
|---|---|---|---|
| Aritmètica | Llegeix, escriu i ordena nombres fins a...<br><br>Identifica els signes matemàtics més emprats.<br><br>Coneix les operacions pròpies del nivell al qual se l'assigna.<br><br>Fa operacions senzilles mentalment.<br><br>Entén els enunciats dels problemes. | | |
| Mesures | Coneix intuïtivament les mesures corporals (pam, peu, etc.).<br><br>Coneix les unitats de mesura més corrents de:<br>– longitud<br>– capacitat<br>– massa<br>– temps<br><br>Fa estimacions i tria la mesura apropiada.<br><br>Resol problemes en un context de mesura. | | |
| Geometria | Fa dibuixos amb perspectiva.<br><br>Coneix les formes geomètriques bàsiques.<br><br>Expressa la posició d'un objecte a l'espai.<br><br>Interpreta plànols i croquis d'un lloc conegut. | | |
| Tractament de la informació | Interpreta informacions variades a través de taules i gràfics. | | |

## Adaptació. Socialització

| *Indicadors* | *Sí* | *No* |
|---|---|---|
| Coneix el centre i s'hi mou amb desimboltura. | | |
| Es va acomodant a les actuacions del professorat. | | |
| Fa menció amb naturalitat a la seva llengua i la seva cultura. | | |
| Comunica les seves necessitats als companys i al professorat. | | |
| Comença a respondre de forma directa en interaccions socials. | | |
| Treballa amb altres persones en les tasques escolars. | | |
| Estableix relacions amb els seus companys i amb part del professorat. | | |
| Segueix les rutines escolars i s'ajusta a les expectatives de comportament. | | |
| S'observa que es basa en la seva llengua familiar i en la seva cultura per pensar, comunicar-se i assumir noves experiències. | | |

# 5. Informació bàsica sobre l'alumne/a

## 1. Dades personals

| | | |
|---|---|---|
| Nom de l'alumne/a | | |
| Llinatges | | |
| Sexe | NIE/Passaport | |
| Data de naixement | | Data d'arribada al país |
| País de naixement | Ciutat/poble | |
| Llengua materna | | |
| Domicili actual | | |
| Telèfons de contacte | | |

## 2. Dades de la família

| | | |
|---|---|---|
| Nom del pare | Procedència | Llengua habitual |
| Nom de la mare | Procedència | Llengua habitual |
| Té germans?<br><br>Algun altre familiar viu al domicili familiar? | | |
| Llengua de comunicació entre la família i el centre escolar: | | |

## 3. Escolarització anterior

| | | |
|---|---|---|
| Nivell | Anys cursats | Interrupcions? |
| Nom del centre i lloc on va estudiar | | |
| Llengua de l'escola | | |
| Altres dades (documentació, etc.): | | |

# 6. Pla d'intervenció individual

| Nom de l'alumne/a | | Data |
|---|---|---|
| Centre | Lloc | |

## 1. Procés d'adaptació (per afavorir la integració)

| Continguts (què treballar) | Espais (on) | Responsable (qui) | Temporalització (quan) | Pautes d'intervenció |
|---|---|---|---|---|
| | | | | |

## 2. Llengua

Oral

| Continguts (què treballar) | Espais (on) Responsable (qui) | Temporalització | Pautes d'intervenció |
|---|---|---|---|
| | | | |

Escrita

| Continguts (què treballar) | Espais (on) Responsable (qui) | Temporalització | Pautes d'intervenció |
|---|---|---|---|
| | | | |

Àrea:

| Continguts (què treballar) | Espais (on) Responsable (qui) | Temporalització | Pautes d'intervenció |
|---|---|---|---|
| | | | |

## Avaluació del pla individual

| Nom de l'alumne/a | | | Data |
|---|---|---|---|
| Centre | | Lloc | |
| Assistents | | | |
| | Objectius aconseguits | Aspectes per millorar | Decisions |
| Adaptació | | | |
| Llengua | | | |
| Altres àrees | | | |

## Actuacions del tutor

| |
|---|
| Nom de l'alumne/a:<br><br>Data d'arribada al centre:<br><br>Nivell:<br><br>Nom de l'alumne/a acollidor/a: |
| Suports que rebrà l'alumne/a:<br><br>Horari de suport:<br><br>Materials específics: |
| Reunions de coordinació entre el tutor i el professorat que treballa amb l'alumne:<br><br>Qui<br><br>Quan |

# Documents de consulta

- Llei 3/1986, de 29 d'abril, de normalització lingüística de les Illes Balears.

- Decret 92/1997, de 4 de juliol, que regula l'ús i l'ensenyament de i en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, en els centres docents no universitaris de les Illes Balears.

- Decret 39/2011, de 29 d'abril, pel qual es regula l'atenció a la diversitat i l'orientació educativa als centres educatius no universitaris sostinguts amb fons públics.

- Ordre del conseller d'Educació i Cultura de dia 14 de juny de 2002 per la qual es regula l'elaboració i l'execució del Programa d'Acolliment Lingüístic i Cultural adreçat a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears que cursa estudis als instituts d'educació secundària.

- Resolució de la directora general de Formació Professional i Formació del Professorat de dia 16 de febrer de 2018 per la qual s'aproven les instruccions per a l'elaboració i execució del Programa d'Acolliment Lingüístic i Cultural (PALIC) adreçat a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears, amb mancances en l'ús de la llengua catalana, que cursa estudis als instituts d'educació secundària.

- *Protocol d'actuació per a l'acollida de l'alumnat nouvingut.* Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport de la Generalitat Valenciana. (2018)

- *Orientaciones para la elaboración del plan de acogida del alumno inmigrante.* Departamento de Educación, Universidades e Investigación del Gobierno Vasco. (2004)

- *Orientaciones para la escolarización del alumno inmigrante.* Departamento de Educación y Cultura del Gobierno de Navarra. (2001)

- *El model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya. Línies estratègiques.* Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. (2018)

- *Informe i estudis. Material per a la reflexió. Alumnat nouvingut.* XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. (2018)